

OPPDELING I DE TRE EGENSKAPER

Yogeshwar Krishn har belyst kunnskapens natur i flere tidligere kapitler. I 19. vers i kapittel 4 sa han at den foreskrevne handling som påbegynnes godt av den tilbedende, vokser med gradvise trinn og blir så subtil at alt begjær og all vilje ødelegges, og det han da vet med intuitiv sansning, er kunnskap. I kapittel 13 ble kunnskap definert som erkjennelse av Den øverste ånd som er slutt punktet i letingen etter sannhet. Kunnskap gjør at den kommer først når skillet mellom kshetr og kshetrageya, ånd og materie, er forstått. Kunnskap er ikke logiske argumenter og er heller ikke bare memorering av hellige tekster. Dette praksisstadiet er kunnskap der det finnes bevissthet om sannhet. Opplevelsen som fås av direkte sansning av Gud, er kunnskap, og alt som er motsatt av dette, er uvitenhet.

Men også etter å ha dvelt ved alt dette, sier Krishn til Arjun i dette kapitlet at han nok en gang vil forklare denne subtile kunnskapen for ham. Han kommer til å gjenta det han allerede har sagt. Som det ganske riktig er blitt sagt, bør vi igjen og igjen ta for oss også de velstuderte skriftene. Dessuten er det slik at jo lenger en tilbeder gjør framgang på den åndelige letingens vei, jo nærmere kommer han det ønskede mål og har nye erfaringer om Gud. Denne bevisstheten er gjort mulig takket være en fullendt lærer som er en realisert vismann som har nådd fram til Den øverste ånd og som står uatskillelig med den tilbedendes Jeg. Det er av denne grunn at Krishn er fast besluttet på å opplyse Arjun igjen om den sanne kunnskaps natur.

Hukommelsen er en film som inntrykk og påvirkninger hele tiden registreres på. Hvis bevisstheten som fører en til det øverste mål blir utydelig, begynner naturen som er sorgens kilde å bli preget på hukommelsens tavle. Den tilbedende bør hele tiden repetere kunnskapen som gjelder realiseringen av det endelige mål inntil oppnåelsens øyeblikk. Hukommelsen er levende og sterk i dag, men det samme er kanskje ikke tilfellet med progresjon til videre stadier. Det er av denne grunn at den ærverdige Maharaj Ji pleide å si: "Tell dine perler minst én gang om dagen for å oppfriske din bevissthet om Gud. Men disse perlene telles snarere i tanken enn utvendig med hørbar stemme."

Dette anbefales den søkende, men de som er fullendte lærere-veiledere, arbeider hele tiden med den søkende for å gjøre ham kjent med nye situasjoner ved å bearbeide hans Sjel og også ved å være et eksempel med sin egen livsførsel. Yogeshwar Krishn var en slik lærer-vismann. Arjun, som er hans elev, har bønnfaldt ham om å støtte ham. Yogeshwar Krishn sier altså at han vil fortelle ham igjen om kunnskapen som er den mest sublime av all kunnskap.

1. "Herren sa til Arjun: 'Jeg skal fortelle deg igjen om denne øverste kunnskap som er den edleste av all kunnskap, og etter at vismenn har besittet dette, har de kommet seg unna verdslige bånd og oppnådd den endelige perfektjon.'"

Når denne kunnskapen er oppnådd, er det ikke mer å lete etter.

2. "De som har nådd min tilstand ved å søke ly i denne kunnskapen, blir verken født ved skapelsen begynnelse eller skremt hvis dommedag skulle komme."

De som er nær denne kunnskapen og som har søkt tilflukt i den ved å nå fram til Krishns stadium gjennom å gå handlingens vei, blir verken født eller blir redde ved utsikt til døden, for den

श्रीभगवानुवाचः परं भूयः प्रवक्ष्यामि ज्ञानानां ज्ञानमुत्तमम् ।
यज्ज्ञात्वा मुनयः सर्वे परां सिद्धिमितो गताः ॥ १ ॥
इदं ज्ञानमुपाश्रित मम साधर्म्यमागताः ।
सर्गेऽपि नोपजायन्ते प्रलये न व्यथन्ति च ॥२ ॥

fysiske entitet vismannen har, opphører å eksistere i selve det øyeblikket da han når fram til Den øverste ånds stadium. Kroppen hans er siden bare en bolig. Men opp til hvilket punkt blir menesket gjennfødt? Det er dette spørsmålet Krishn nå tar opp.

3. **Som den store skaper, O Bharat, er min urnatur med de åtte egenskaper, skjødets som jeg befrukter med bevissthetens sæd som alle vesener formes av."**

Krishns åttedelte urnatur er skjødets der han sår bevisshetens sæd, og alle vesener blir født av denne foreningen mellom det livløse og det bevisste.

4. **"Den åttefoldige natur, O sønn av Kunti, er moren som står for alle de forskjellige fødsler, og jeg er faren som gir sæden."**

Det finnes ingen annen mor enn denne urnaturen, og ingen annen far enn Krishn. Uansett hvem roten er, vil det forekomme fødsler så lenge det livløse og det bevisste møtes. Men hvorfor er det bevisste Jeg bundet til den livløse natur?

5. **"De tre naturfødte egenskaper (sattwa, rajas og tamas), O mektig-armete, binder det udødelige Jeg til kroppen."**

Det følgende verset kaster lys over hvordan dette skjer.

6. **"Av de tre egenskaper, O den syndløse, binder den rensende og opplysende sattwa en til trangen til glede og kunnskap."**

Den dydige egenskap binder Jeget til kroppen med tilknytning til glede og kunnskap. Sattwa er altså også binding. Som, vi har

ममयोनिर्महद्ब्रह्म तस्मिन्गर्भं दधाम्यहम् ।
संभवः सर्वभूतानां ततो भवति भारत ॥३॥
सर्वेयोनिषु कौन्तेय मूर्तयः सम्भवन्ति याः ।
तासां ब्रह्म महद्योनिरहं बीजप्रदः पिता ॥ ४ ॥
सत्त्वं रजस्तम इति गुणाः प्रकृतिसंभवाः ।
निबध्नन्ति महाबाहो देहे देहिनमव्ययम् ॥५॥
तत्र सत्त्वं निर्मलत्वात्प्रकाशकमनामयम् ।
सुखदेन बध्नाति ज्ञानसडेन चानघ ॥६॥

sett allerede, ligger lykken i Gud, og den intuitive sansning av denne Øverste ånd er kunnskap. Mennesket som er utstyrt med egenskapen sattwa, er bundet bare så lenge han ikke erkjenner Gud.

7. **"Vit, O sønn av Kunti, at egenskapen rajas, født av begjær og forblindelse, binder Jeget med tilknytning til handling og dens frukter. Rajas, en legemliggjørelse av lidenskap, gjør en tilbøyelig til handling."**
8. **"Og, O Bharat, vit at egenskapen tamas, som bedrar alle vesener, oppstår av uvitenhet og binder Sjelen med skjødesløshet, dovenskap og slummer."**

Tamas binder Jeget med latskap, tendensen til å utsette en oppgave til neste dag, og med søvn. "Søvn" betyr ikke her at mennesket som er besatt av tamas, sover for mye. Det er overhodet ikke et spørsmål om at kroppen sover. Som Krishn sa i det 69. vers i kapittel 2, er selve verden med sine kortvarige gleder som natten der mennesket som er utstyrt med egenskapen tamas, sliter i en tilstand av bevisstløshet om den strålende Gud. Dette er tamas-slummeren, og den som er fanget i den, sover. Krishn tar nå for seg den kollektive form av de tre egenskapene.

9. **"Mens egenskapen sattwa motiverer en til glede, tilskynder rajas til handling, og tamas tilslører kunnskap og driver en til skjødesløshet."**

Mens sattwa fører en til endelig lykksalighet og rajas til handling, frister tamas sinn og hjerte til fåfengte tiltak. Men når egenskapene er begrenset til ett sted og til ett hjerte, hvordan kan de skilles fra hverandre? Ifølge Krishn:

रजो रागात्मकं विद्धि तृष्णासङ्गसमुद्रवम् ।
तन्निबध्नाति कौन्तेय कर्मसङ्गेन देहिनाम् ॥ ७ ॥
तमस्त्वज्ञानजं विद्धि मोहनं सर्वदेहिनाम् ।
प्रमादालस्यनिद्राभिस्तन्निबध्नाति भारत ॥ ८ ॥
सत्त्वं सुखे संजयति रजः कर्मणि भारत ।
ज्ञानमावृत्य तु तमः प्रमादे संजयत्युत ॥ ९ ॥

10. "Og, O Bharat, (akkurat som) sattwa vokser når egenskapene rajas og tamas overvinner, vokser tamas ved å overmanne rajas og sattwa, og egenskapen rajas vokser ved å undertrykke tamas og sattwa."

Men hvordan kan vi vite hvilken egenskap som er den dominerende på et bestemt tidspunkt?

11. "Når sinnet og sansene er gjennomsyret med kunnskapens og bevissthetens lys, bør dette tas som et tegn på sattwas voksende styrke."

Og –

12. "Når egenskapen rajas er stigende, O den beste av Bharat, oppstår grådighet, verdslig tilbøyelighet, tendensen til å gjennomføre handling, rastløshet og trang til sanselige nytelser."

Men hva skjer når tamas blir dominerende?

13. "Når det forekommer et oppsving av tamas, O Kurunandan, oppstår mørke, motvilje mot oppgaver som bør utføres, skjodesløshet og en tendens til forårsake forblindelse."

Når tamas øker, følger det en tåke av uvitenhet (lys er et symbol på Gud), en naturlig motvilje mot å nærme seg den guddommelige stråleglans, motvilje mot å utføre den spesielt foreskrevne handlingen, fåfengte anstrengelser i hjerte og sinn og tilbøyeligheter som innebærer verdslige fristelser.

Men hva er fordelene ved å kjenne til egenskapene?

रजस्तमश्चाभिभूय सत्त्वं भवति भारत ।
रजः सत्त्वं तमश्चैव तमः सत्त्वं रजस्तथा ॥१० ॥
सर्वद्वारेषु देहेऽस्मिन्प्रकाश उपजायते ।
ज्ञानं यदा तदा विद्याद्विवृद्धं सत्त्वमित्युत ॥ ११ ॥
लोभः प्रवृत्तिरारम्भः कर्मणामशमः स्पृहा ।
रजस्येतानि जायन्ते विवृद्धे भरतर्षभ ॥ १२ ॥
अप्रकाशोऽप्रवृत्तिश्च प्रमदो मोह एव च ।
तमस्येतानि जायन्ते विवृद्धे कुरुनन्दन ॥ १३ ॥

14. "Hvis sjelen drar av sted når egenskapen sattwa er dominerende, oppnår den de dydige rene verdener."

Og –

15. "Hvis han møter døden når rajas har ledelsen, blir han født som (en av) mennesker som er knyttet til handling, og han blir født i form av uintelligente vesener hvis han forlater kroppen mens tamas er framherskende."

Av alle egenskaper bør mennesket være utstyrt med sattwa. Naturens bank refunderer oppnådde fortjenester også etter døden. La oss nå se på hvilke konsekvenser dette får.

16. "Mens rettskaffenhet sies å være det rene resultat av handling som domineres av sattwa, er resultatet av rajas sorg, og resultatet av tamas er uvitenhet."

Absolutt lykke, kunnskap, fornektelse og slike andre kvaliteter sies å være resultatet av handling inspirert av sattwa. På den annen side er sorg resultatet av handling særpregget av rajas, og handlingsuvitenhet domineres av tamas.

17. "Kunnskap oppstår av egenskapen sattwa, grådighet utvilsomt av rajas og skjødesløshet, villfarelse og uvitenhet av tamas."

Hvilken eksistensform resulterer oppkomsten av disse egenskapene i?

यदा सत्त्वे प्रवृद्धे तु प्रलयं याति देहभृत् ।
तदोत्मविदां लोकानमलान्प्रतिपद्यते ॥१४ ॥
रजसि प्रलयं गत्वा कर्मसङ्घिषु जायते ।
तथा प्रलीनस्तमसि मूढयोनिषु जायते ॥१५ ॥
कर्मणः सुकृतस्याहु सात्त्विकं निर्मल फलम् ।
रजस्तु फलं दुःखमज्ञानं तमसः फलम् ॥ १६ ॥
सत्त्वात्संजायते ज्ञानं रजसो लोभ एव च ।
प्रमादमोहौ तमसो भवतोऽज्ञानमेव च ॥ १७ ॥

18. "Mens de som forblir i sattwa, stiger opp til høyere verdener, blir de som oppholder seg i rajas, værende i midten (menneskers verden), og de som holder seg i den nedrigste av egenskaper, tamas, er dømt til den laveste tilstand."

Livets strøm som er grunnlagt på sattwa, flyter mot den transcendentale ur-Gud, og mennesket med et slikt liv når fram til renere verdener. Sjeler som domineres av rajas, ender som vanlige dødelige. De mangler skjønnsomhet og fornektelse, og selv om de ikke vandrer over til lavere former for liv, må de gjennomgå gjønfødsler. Uvitende og umoralske mennesker som beherskes av den med rette skadelige tamas, gjønfødes i de laveste former. Konsekvensen at alle tre former er dermed en eller annen slags gjønfødselse. Bare de som kommer hinsides disse egenskapene blir satt fri fra gjønfødselens lenker, og de alene erkjenner Krishns sublimе tilstand.

19. "Når Sjelen (som bare er et vitne) ikke ser annet enn de tre egenskapene som utøver, og når han kjenner Den øverste ånds innerste vesen som er hinsides disse egenskapene, når han fram til min tilstand."

Antakelsen om at de tre egenskapene bare gjentar seg, er ikke basert på virkelig kunnskap. Fullendelsens prosess fører i det minste til den tilstand der ingen annen handlende enn de tre egenskapene er synlig etter sansningen av Gud, og i en slik tilstand beveger mennesket seg hinsides dem. Det Krishn i neste omgang har å si om dem, er et bevis på at dette ikke bare er et fantasifoster.

20. "Sjelen transcenderer egenskapene som er spiren til det grove, kroppslige legemet og frigjøres fra elendigheten ved fødsel, død og alderdom, og oppnår den endelige lykksalighet."

ऊर्ध्वं गच्छन्ति सत्त्वस्था मध्ये तिष्ठन्ति राजसाः ।
जधन्यगुणवृत्तिस्था अधो गच्छन्ति तामसाः ॥ १८ ॥
नान्यं गुणेभ्यः कर्तारं यदा द्रष्टानुपश्यति ।
गुणेभ्यश्च परं वेत्ति मद्भावं सोऽधिगच्छति ॥ १९ ॥
गुणानेतानतीत्य त्रीन्देही देहसमुद्भवान् ।
जन्ममृत्युजरादुः खैर्विमुक्तोऽमृतमश्नुते ॥ २० ॥

Etter at et menneske er frigjort fra de tre egenskapene, smaker Sjelen hans udødelighetens nektar. Deretter stiller Arjun Krishn nok et spørsmål.

21. "Arjun sa: "(Fortell meg), O Herre, om attributtene til et menneske som har steget opp over de tre egenskapene, hans livsførsel og om hvordan han transcenderer de tre egenskapene."

De følgende versene inneholder Krishns svar på de tre spørsmålene Arjun stiller.

22. "Herren sa: 'Mennesket, O Pandav, som verken avskyr stråleglans, tilbøyelighet til handling og tilknytning som skapes av henholdsvis sattwa, rajas og tamas når han er involvert i dem, trakter heller ikke etter dem når han er frigjort...'"

23. "(Og) den som, i liket med en lidenskapsløs tilskuer, ikke lar seg påvirke av egenskapene og som er stødig og urokkelig takket være sin erkjennelse av at disse naturens egenskaper bare forblir i seg selv..."

24. "(Og) den som alltid forblir i Jeget, betrakter glede, sorg, jord, stein og gull som like, er tålmodig, og betrakter rolig det behagelige og ubehagelige, nedrakking og ros... "

अर्जुन उवाचः कैर्लिङ्गैस्त्रीन्गुणानेतानतीतो भवति प्रभो ।
किमाचारः कथं चैतांस्त्रीन्गुणानतिवर्तते ॥२१ ॥

श्रीभगवानुवाचः प्रकाशं च प्रवृत्तिं च मोहमेव च पाण्डव ।
न द्वेष्टि संप्रवृत्तानि न निवृत्तानि काङ्क्षति ॥२२ ॥
उदासीनवदासीनो गुणैर्यो न विचाल्यते ।
गुणा वर्तन्त इत्येव योऽवतिष्ठति नेङ्गते ॥२३ ॥
समुदःखसुख स्वस्थः समलोष्टाश्मकाञ्चनः ।
तुल्यप्रियाप्रियो धीरस्तुल्यनिन्दात्मसंस्तुति ॥२४ ॥

25. "(Og) som tåler ære og vanære, (også) venn og fiende med sinnsro, og som oppgir handling, sies å ha transcendent alle egenskaper."

Versene 22 til 25 avdekker attributtene til mennesket som har steget opp over de tre egenskapene slik at han er rolig, upåvirket av egenskapene og stødig. Det så nå følger, er avklaring av midlene som gjør at man frigjøres fra disse egenskapene.

26. "Og mennesket som tjener meg med den urokkelige hengivelsens yog, overvinner de tre egenskapene og sikrer enhetstilstanden med Gud."

Den som tilber Krishn med usvikelig hengivelse, det vil si med bare det elskede mål i sinnet og uten tanke på alle andre verdslige minner, tjener ham ustanselig ved å utføre den foreskrevne handling, hever seg over de tre egenskaper og er verdig til å bli ett med Den øverste ånd. Denne foreningen med Gud er den sanne kalp eller helbredelse. Ingen han komme hinsides disse egenskapene uten å gjennomføre den forordnete oppgaven med perfekt beslutsomhet. Yogeshwar gir dermed til slutt sin dom.

27. "For jeg er ett med den evige Gud, udødelig liv, den uforgjengelige dharm og den endelige lykksalighet (forblir)."

Krishn er den udødelige Guds bolig (ved en beslutsom tilgang til ham blir densøkende helbredet for alle verdslige sykdommer), evig liv, evig dharm og den uplettede, rene glede ved å nå fram til Det øverste mål. Med andre ord, en Gudorientert helgen er tilholdsstedet for all denne lykksaligheten. En slik vismann var Krishn – en yogi.

मानापमानयोगस्तुल्यस्तुल्यो मित्रारिपक्षयोः ।
सर्वारम्भपरित्यागी गुणातीतः स उच्यते ॥२५॥
मां च योऽव्यभिचोरण भक्तियोगेन सेवते ।
स गुणान्समतीत्यैतान्ब्रह्मभूयाय कल्पते ॥२६॥
ब्रह्मणो हि प्रतिष्ठाहममृतस्याव्ययस्य च ।
शाश्वतस्य च धर्मस्य सुखस्यैकान्तिकस्य च ॥२७॥

Hvis vi altså søker den utsigelige, uforgjengelige Gud, den evige dharm og den rene, endelige lykksalighet, må vi søke tilflukt i en stor Sjæl som holder til i den umeddelelige essens. Bare en slik vismann kan sette en hengiven i stand til å oppnå det han ber om.

Yogeshwar Krishn har sagt til Arjun i begynnelsen av dette kapitlet at han igjen vil gjøre ham kjent med den kunnskapen som er den mest subtile av all kunnskap. Etter å ha blitt kjent med den, blir vismenn ett med ham og behøver ikke gjennomgå fødsel ved begynnelsen av skapelsen. De sørger heller ikke over kroppens unngåelige død. De kaster faktisk vrak på kroppen på nettopp den dagen de oppnår selvrealisering. Fullendelsen blir til i løpet av det fysiske livet, men ikke engang utsiktene til død påvirker dem.

Krishn dveler ved særpreget ved det som de frigjøres fra og har påpekt at den åttefoldige urnaturen er moren som unnfanger, mens han er den livgivende far. Ved siden av dem finnes ingen annen mor eller far. Selv om det godt kan dukke opp en eller annen mor og far så lenge forholdet til naturen (prakriti) og Sjelen (purush), til passivt stoff og det aktive mannlige prinsipp, varer, er naturen i sannhet moren og Krishn faren.

De naturfødte egenskapene ved sattwa, rajas og tamas binder Sjelen til kroppen. En av disse egenskapene vokser ved å undertrykke de andre to. Disse egenskapene er foranderlige. Naturen er uten ende og kan ikke ødelegges, men konsekvensene av dens egenskaper kan unngås. Disse egenskapene påvirker sinnet. Når sattwa er rikelig, er konsekvensene guddommelig stråleglans og sansningens kraft. Rajas, som særpreges av lidenskap, fører til at man fristes til å handle og til forblindelse. Hvis tamas er aktiv, domineres dovenskap og skjødesløshet. Hvis et menneske møter døden når sattwa er dominerende, fødes han i høyere og renere verdener. Mennesket som forlater livet når rajas er rikelig, vender tilbake for å bli gjenfødt i menneskelig form. Når et menneske dør under påvirkning av tamas, er han dømt til lavere fødsler. Det er derfor avgjørende viktig at mennesker alltid bør bevege seg i retning

av gradvis forbedring av sattwa. De tre egenskapene er den egentlige årsaken til en eller annen fødsel. Siden det er disse egenskapene som lenker Sjelen til kroppen, bør man hele tiden forsøke å komme seg hinsides dem.

Her stiller Arjun tre spørsmål. Hva er særtrekkene ved mennesket som har steget opp over naturens egenskaper? Hvordan fører han seg? Og hvordan skal man transcendere de tre egenskapene? Yogeshwar svarer på disse spørsmålene etter å ha utdypet attributtene og handlingsmåten til mennesket som har frigjort seg fra disse egenskapene, og til slutt påpeker han hvordan man kan frigjøre seg fra disse egenskapene. Yogeshwar Krishn avslører seg altså som et tilfluktssted for alle og avslutter kapittel 14 med en detaljert gjennomgang av naturens tre egenskaper.

Slik slutter fjortende kapittel i Upanishad til Shreemad Bhagwad Geeta om kunnskapen om Den øverste ånd, vitenskapen yog og dialogen mellom Krishn og Arjun med tittelen:

“Guntraya Vibhag Yog” eller “Oppdeling i de tre egenskaper”.

Slik slutter Swami Adgadanands fortolkning av fjortende kapittel av Shreemad Bhagwad Geeta i “Yatharth Geeta”.

HARI OM TAT SAT